Vedlegg nr 2

Riksadvokatens notat om deltakelse i medieproduksjoner

Bakgrunn

Politidirektoratet (POD) ser behovet for å oppdatere retningslinjer for politiets medvirkning i medieproduksjoner (TV, radio og nett/strømming). Riksadvokaten er i sakens anledning bedt om å komme med innspill til arbeidsgruppen, og våre betraktninger følger her.

Generelt om påtalemyndighetens mediestrategi

I Riksadvokatens mediestrategi for Den høyere påtalemyndighet (DHP) ligger det en klar oppfordring til statsadvokatene om å vise en åpen og imøtekommende holdning til mediene. Samtidig understrekes det at personvern og objektivitet står sentralt og at statsadvokatene må ta hensyn til alle involverte personer og etater.

Mediene skal gis informasjon når de henvender seg til politi og påtalemyndighet, men innenfor rammene som følger av reglene om taushetsplikt, personvern og forholdet til andre aktører som medvirker i straffesakskjeden. Det er viktig med likebehandling av media, ref Riksadvokatens veileder *Innsyn i straffesaksdokumenter for andre enn sakens parter* (skriftserie 3/2017) kap. 5: "Etter likebehandlingsprinsippet skal alle journalister som etterspør dokumenter få samme tilgang."

Likebehandlingsprinsippet

Dette er blant annet nedfelt i Europarådets ministerkomités anbefaling om informasjon via media i straffesaker (Recommendation 13 (2003), Principle 4) samt i riksadvokatens rundskriv av 12. februar 1981 om meddelelser til offentligheten om straffesaker punkt IV 2.

> "Det er likeså viktig med varsomhet med hensyn til uskyldspresumsjonen: vi skal være bevisst at en hver er å anse som uskyldig inntil endelig dom foreligger. Vi skal også ta hensyn til at medieomtale kan være en betydelig tilleggsbelastning for de som er involvert i saken og at uttalelser kan skade etterforskingen. Likevel, som det står i politiregisterforskriften § 9-8 første ledd: "Opplysninger kan utleveres til allmennheten i straffesak i en refererende og nøktern form uten vurderende kommentarer, jf. politiregisterloven § 34, for å:
>
> 1. Medvirke til en saklig og nøktern reportasje og omtale i massemedia om strafforfølgning og behandling av straffesaker,
> 2. Korrigere uriktigheter eller usanne rykter og opplysninger som er egnet til å skade omdømmet til noen person, organisasjon, institusjon, virksomhet mv., eller for å skape nødvendig balanse i en omtale
> 3. Advare mot fare og for å oppklare lovbrudd, eller
> 4. Fremme alminnelig lovlydighet."

I "Statsadvokatene og mediene" (16.2.2000) understrekes det at vi skal bidra til å "gi allmennheten saklig og korrekt informasjon om straffesaksbehandlingen" og "bevare og styrke tillitten til påtalemyndigheten". Konkret gjelder følgende overordnede retningslinjer for mediekontakt:

- Den høyere påtalemyndighet skal preges av størst mulig åpenhet i sitt forhold til allmennheten og mediene. Det må tas hensyn til gjeldende rammer for

uttalelser til offentligheten, personvernet for alle involverte i saken, domstolene og at etterforskingen ikke skades.
- Dersom informasjon helt eller delvis ikke kan gis, skal man så langt som mulig forklare og prøve å vinne forståelse for det.
- Statsadvokatene bør delta aktivt i den generelle debatten innenfor sitt fagfelt.
- Kontakt med mediene, herunder tilgjengelighet, er en del av den enkelte statsadvokats daglige arbeid. Den høyere påtalemyndighet skal vise respekt for medienes sentrale rolle som kontrollorganer, debattfora og formidlere av informasjon.

Generelt om TV-serier, eller andre medieproduksjoner

Måten politi og påtalemyndighet oppfyller samfunnsoppdraget er av stor allmenn interesse og politiet er avhengig av befolkningens tillit for å kunne løse oppgavene. Den tilliten avhenger av hvordan det daglige arbeidet utføres og hvordan det kommuniseres til innbyggerne. Med hensyn til sistnevnte er mediene en sentral kanal, og etatens overordnede mediestrategi er som nevnt å gi den informasjonen vi kan gi, når det er mulig. En måte å oppfylle den samfunnsrollen vi har, er å delta i samfunnsdebatten. I "Statsadvokatene og mediene" pekes det på at en sentral forutsetning her er "tilstrekkelige kunnskaper om emnet". Samme sted understrekes det at det "ikke kan utledes noe absolutt forbud mot at pressen informeres om forestående aksjoner og gis anledning til å være til stede ved disse". Forutsetningen er at man må ha samtykke fra den berettigede for å gi pressen adgang til "bolig og rom av utpreget privat karakter, tilgang til opplysninger av klart personlig art (…) og at "materialet er tilstrekkelig anonymisert" med mindre de allerede er kjent.

TV-serier der man får "følge" politifolk på jobben er en måte å skape identifikasjon med menneskene som jobber i etaten og forståelse for de ofte krevende oppgavene vi har.

Riksadvokaten ser at medvirkning i slike TV-serier kan gi positive effekter i form av økt tillit til og
avmystifisering av etatens arbeid og ikke minst mulighet til å forebygge kriminalitet. Reglene og
retningslinjene som regulerer politiets og påtalemyndighetens adgang til å gi informasjon til mediene må imidlertid etterleves, og suppleres av prinsippene om god påtaleskikk. Og så må vi lære av de erfaringene vi gjør med hensyn til slik medvirkning; hvordan bedømmer de som har deltatt, og de som ikke har deltatt, medvirkningen i slike serier?

På denne bakgrunn har vi følgende refleksjoner når det gjelder politiets medvirkning i TV-serier eller andre medieproduksjoner som ikke er løpende nyhetsdekning:

- Politi og påtalemyndighet må informere aktivt og målrettet, både for å bidra til saklig og korrekt informasjon om straffesaksbehandlingen, bevare og styrke tilliten til påtalemyndigheten og for å forebygge og bekjempe kriminalitet.
- Det er Riksadvokatens syn at det er hensiktsmessig med en felles tilnærming til mediehåndtering i politi og påtalemyndighet, da fremstår vi enhetlig, tydelig og har bedre styring. Vi støtter behovet for oppdaterte, nasjonale retningslinjer for politiets medvirkning i medieproduksjoner og at det bør være en enhetlig praksis i etaten på dette området. Ansvaret for retningslinjene bør ligge hos overordnet myndighet (POD).
- Vi minner om å ta hensyn til personvern og taushetsplikten dersom man velger å medvirke i TV-serier. Her bør det defineres noen absolutte skranker før man utarbeider noen felles kjøreregler. Man må også være varsom med å opplyse om metoder og taktiske vurderinger.
- Det går for oss et viktig skille mellom kommersielle henvendelser (underholdningsøyemed) og det mer dokumentariske (politiet som

samfunnsaktør). Vi bør stille oss spørsmål om hva som er hensikten med å delta og være varsom med må bli en del av "underholdningsindustrien". Medvirkning som gir informasjon om samfunnsrollen vår (hvordan vi jobber og hvorfor vi jobber som vi gjør) bør ha prioritet.

- Det bør også skilles mellom uttalelser i saker som reguleres av offentlighetsloven (for eksempel høringer, inspeksjonsrapporter, generelle brev) og uttalelser i straffesaker hvor taushetsplikten regulerer av straffeprosessloven og påtaleinstruksen.
- Terskelen for å gi innsyn i straffesaksdokumenter endres ikke av at politiet har besluttet å medvirke i en produksjon. Det innebærer at spørsmål om innsyn i straffesaksdokumenter (ved gjennomlesning eller kopi) reguleres av de vanlige reglene om taushetsplikt i politiregisterloven § 23 og unntakene om innsyn i politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd (avsluttet sak), påtaleinstruksen § 16-5 (verserende sak) samt politiregisterloven § 34 og forskriften § 9-8. Når TV-produksjonen gjelder en konkret straffesak, bør innsynsspørsmålet vurderes før man eventuelt samtykker til deltakelse. Særlig når dokumentmengden er omfattende bør politiet gå i dialog med TV-selskapet om hvilke behov og ønsker de har om eventuelt dokumentinnsyn.
- En lojal oppfølging av regelverket – ref over – krever ressurser: god avtale i forkant og god oppfølging i etterkant (ev nødvendig sladding e.l.). Man bør f.eks forbeholde seg retten til å godkjenne det ferdige produktet. Dersom man velger å medvirke i serier eller dokumentarer må det settes av tilstrekkelig med ressurser til dette arbeidet.